

cerat under Kommendörens tecken. Här kommer också den första ambivalensen: det förflutna och det närvarande dömer och fördömer varandra inbördes. Den ensamma diktarrinnan som uthärdar hunger och köld i det belägrade Leningrad vill inte återse den tysta kvinna, vars skönhet blivit en legend. Men vad tänker den andra – ”dockan från Petersburg, skådespelerska i ett sekel som ännu blott är ett barn” – vad tänker hon, insvept i sin själ som de största diktarna besjungit? Detta förflutna som kanske återkommer för att återtaga henne, likt en venetiansk karneval, hade helt och hållet präglats av poesin: ”Månens silverskiva fryser i detta silversekel.” Ett nytt tema tar form, om dikten och diktaren. Ibland får den en ironisk biton, färgad av den fåfänga som utmärkte silversekelns stora män. Kan man ens begråta dessa poeter. (De har själva dragit försorg om sina gravskrifter.) Ett nytt tema växer i styrka: det behandlar det nya seklet. ”Längs de legendariska kajerna framskred seklet, det tjugonde, inte efter almanackan, utan i verkligheten.” Det utvecklas naturligt ur tidigare temata, poeter som är ”sköntalare och falska profeter”, som inte hört ”mumlandet i sista akten”, inte sett ”den berusade sjömannen”, inte förstått att slutet var nära för den lysande och egoistiska värld, vars förnämsta prydnad de var. Dödstemat återinförs också: inte längre spökenas maskerade död, utan ”vargfältets” kyrkogård, där ”bröders gravar tiga”. De karnevalsklädda från det avlägsna Venedig, den förrädda Occidentens själlösa magier, ”den gamle Cagliostros fars” bildar tillsammans en ”infernalisk harlekinad”. Poesien är inte gjord för att besjunga ”brokigt bric à brac”. Den är ”spegeln som drömmer om spegeln, tystnaden som vakar över tystnaden”. Den är smärta och allvar. Den väntar på ”den okändes klara ögon”, den som skall ”räcka min skugga, som redan är fjärran, de regntunga syrenerna efter ovädret”.

Döden: det finns kärlekens död, den som tog sitt liv vid tjugo års ålder. Det finns ”den dömdes klara röst som återklingar: Jag är redo.” Men där finns också staden, Pavlovas, Sjaljapins, Bloks och Dostojevskijs Petersburg; Le-

ningrad, belägrat av fienden, på väg att dö. Den har förblivit ”ensam, med de vita nätternas förtrollade tåg som dansar över dess himmel”. Petersburg eller Leningrad, temat om staden utvecklas och när en oanad styrka. Denna konstgjorda huvudstad, ryckt ur träskmarkerna av Peter den Stores vanvettiga högfärd har aldrig upphört och kommer säkert aldrig att upphöra att sysselsätta de ryska diktarnas fantasi. Det är denna stad som Achmatova tillägnar diktens epilog. Hon vet att ingenting kan skilja henne från denna stad: ”Min skugga är på dina murar, min spegelbild i dina kanaler.”

De människor som rör sig i dikten är maskerade, utan ansikten. Diktarrinnan försäkrar sin missnöjde förläggare: ”De är tre därborta.” Men vi är inte tvungna att tro det, och vi tycker oss i själva verket ha upptäckt flera. Men antalet betyder ingenting. Också här finner Achmatova i sin dikt en djup sanning, en ”drömlag” som hon sällsynt lyckligt utnyttjar. Vi vet att figurerna i våra drömmar liksom de i ”Dikt utan hjälte”, är maskerade. För att känna igen dem måste man anförtro sig åt de känslor de inspirerar, inte till deras ansikten eller namn. I dikten tror man sig utan tvekan kunna igenkänna Alexander Blok, eftersom en av hans dikter citeras. Men denna ansträngning är inte i överensstämmelse med poemets lagar mot dess ström av drömmar, där ansiktena, utstyrseln, orden växlar från den ena till den andra och utplånar minnets kännetecken till förmån för helheten. Men det allra mest spännande är utan tvekan det ständiga spelet mellan jag och du. Dikten är tillägnad en av Achmatovas väninnor, en känd skådespelerska, död under kriget: Glebova-Soudeikina. Åtskilliga ställen i dikten hänför sig till väninnan. Men aldrig helt och hållet. Det är nästan aldrig möjligt att veta om det är om sin väninna eller om sig själv som diktarrinnan talar. Med tanke på den som vill förstå har förläggaren all anledning att sucka: ”Vem är författaren och vem är hjälten?” Den som föredrar att känna gissar den djupa sanningen i dessa ständiga glidningar mellan jag och du, från du till jag. Han igenkänner där fantasiens lagar, drömmens och minnets.

Cinéma Colisée: *Den naturliga ondskan*

Hoá! Hoá! Haóoo!

Jättelik simhall på ångare
oval inte fyrkantig simbassäng
som kratersjö eller grottsjö
I ena ändan på avsatser
plats för publiken, över
ett rundat hål, som en tunnel
I andra ändan oåtkomliga
avsatser som på ett Zoo
Grönt djupt vatten emellan
Där tjuter, vrålar, skummar
i plasksim utan muskelkontroll
en grottbjörnsliknande varelse
luden, med människotycke
Ohyggligt grov och stor
men inte ett ögonblick sävlig
varje sekund vilt rörlig
lyckas den äntligen fåktande
kravla sig upp på avsatsen
där det helt nyss fanns en boskapshjord
som flockvis trängt sig allt högre upp
Tre kahlvar har blivit efter
Deras ångest obeskrivlig hoppande
skuttande utan mening hit och dit
På samma avsats befinner
av någon orsak även jag mig
betraktar fasansfylld grottbjörnen
nu ännu mer människoliknande
hur han sliter i två av kahlvarnas
hahlva kroppar – nyss utmattad, kraftlös
av simmandet och ilandkrahvlandet

Snrrk!

Puh!

Snrrk! nu brutalt vilt förtjust
Phh! kan aldrig få stort nog köttstycke
 sliter och spottar ut – Hoá! Hoá!
 sliter ett större med klistrigt ljud
 som då man skiljer – Tjött! Tjett! Tjött!
 Tjött! Tjett! Tjett! – skinn från underhud
 tuggar och spottar ut och tuggar
 det utspottade – Djed. Tjet.
 Djed. Tjet. Djed, Tjet Djed. Tjet
 Djed. Tjet. Den tredje Kahlven
 hoppar lealös villrådig omkring
 Jag själv står ångestfull, såvitt möjligt
 i skuggan under ett utsprång
 bredvid en gisten dörr
 till någon sorts skräpkammare
 med hyllor som ett slags bårar
 som liknar en urspårad ambulans
 med nyckeln på insidan ...
 bara den inte är rostig
 så att det gnisslar i låset
 men han bryr sig inte om oss
 tycks inte se åt vårt håll – Djed. Tjet.
 Demonen fråssar i ohygglig glädje
 lyckas slita extra stort stycke – Hoá! Hoá!
 man hör rop någonstans ifrån om att
 den här muskeln eller det här stycket
 måste jag tvätta eller måste tvättas
 Jag tänker också: De kommer med hjälp, men
 de kanske inte vill skjuta honom
 kanske vill skona det unika exemplaret
 Folk skockas vid räckets över hålet
 vid sjöns, eller bassängens, akter
 Man hör obestämda rop uppifrån:
 Nej! Men vad ska han göra med jungfrun?
 Jag tänker: Är det en jungfru med i spelet
 och ätandet kanske en – handling?
 Jungfrun visar sig emellertid vara
 ett slags skeppsjungfru, bestående av
 ett st. stålmanick med två st. vidfästa ringar
 som grottmänniskan under allmän nyfikenhet

kommer dragande med. Han hakar
 manicken på en upptill i hålet löpande
 skena, trär benen i ringarna
 håller sig fast i manicken
 och far i väg in i hålet
Prtt! försvunnen som på en linbana
 innan någon i häpnaden
 kommit sig för med att ingripa –
 Beundran beundran för grottmänniskan
 Sorl av beundran för grottmänniskan:
 Var nog inte så tokig ändå!
 Var nog inte så dum och vild ändå
 hämtade väl kraft ur köttet
 Jag, jag är med grottmänniskan
 Är inte ni med grottmänniskan?
 jag är i hålet med grottmänniskan
 Nu har jag hunnit till hålets slut
 som mynnar i havet, funderar på
 om jag skall osedd söka att smyga mig i
 eller kasta mig i och dyka
 De som stod handfallna vid hålets ingång
 kanske hunnit hit nu och skjuter på mig
 kulorna hejdas nog av vattnet
 bäst kasta sig i och dyka
 Runt om är stor akvamaringrön sjö
 gränslöst undervattenslandskap
 den primitiva människans hem –
 Kin kin aule freind!
 Håå Håå tocki!
 Jatt zin kao paa
 zeö schapp lock.